

Oponentský posudek na diplomovou práci Jana Wollnera **Kosmické inspirace v umění, architektuře a designu 60. let**, FFUK Praha 2011.

Jan Wollner si vybral téma pro 60. léta klíčové, nosné, silně provázané s dobovou ideologií. Tématem je „vesmírná sémantizace“ v české moderní kultuře konce padesátých, šedesátých a počátku sedmdesátých let. „Obrovské množství materiálu“, jak správně uvádí v anotaci, strukturuje a utřídí prostřednictvím pěti kapitol, které lze číst také jako nezávislé studie: první pojednává o vizionářských projektech, vedoucích až k redefinici smyslového vnímání, druhá o odpoutání se od země, třetí je o závodě kosmických raket v ideologickém diskurzu, čtvrtá o prezentaci kosmické tematiky mezi abstrakcí a realismem a konečně pátá o konstrukci vesmíru pro děti, „budoucnosti“ lidstva. Autor si je vědom propojování vysokého umění a populární kultury, takže se zabývá architekturou, sochařstvím, ale také průmyslovým designem nebo knižní a časopiseckou ilustrací. Ačkoliv kapitoly pojednávají o samostatných tematických problémech, čtenáři se postupně vytváří komplikovaná síť vztahů, která ukazuje nejen na obsáhlost témat, ale také na šikovnost diplomanta rozevřít otázky do nevídané šíře, aniž by se v ní ztratil. Práce je tak na hranici klasických dějin umění a vizuálních studií, tu a tam s důslednou sémantickou analýzou konkrétních motivů a prvků.

Za důležité považují autorovu schopnost plynule přecházet z českého (nebo československého) prostředí do evropského a vice versa. Velkou roli ve Wollnerově textu hraje výstava Expo 58 v Bruselu a „sputnikový šok“, od něhož vedou pěšinky k takovým autorům jako je nedávno zesnulý sochař Jiří Novák, jehož retrospektivní výstava probíhá v GVU v Chebu. Velmi podnětné je autorovo teoretické čtení v dobovém kontextu: píše –li o např. beztížném prostoru, dostává se k projektům a záznamům Karla Malicha, které jsou podobné výrokům Kazimira Maleviče, a zde je již cesta k významným Malevičovým specialistům, Jiřímu Padrtovi a Oskaru Čepanovi. Autor se vedle známých jmen (Demartini, Malich) věnuje i těm, kteří byli poněkud zapomenuti, např. některým tvůrcům ze skupiny Radar, ale i architektonickým představám Jana Kaplického. Velmi instruktivní je ukázka ideologického zápasu o cesty do kosmu a poselství míru, kdy se sputnik spojuje s mírovou armádou holubic. Kosmické konotace pak Wollner odhaluje na architektonických realizacích (metro, stanice Kosmonautů), mozaikách, výzdobě (lustry, lampy, design) apod. Normalizační realizace se dostávají do konfrontací se Sialem nebo Hubáčkovým Ještědem. V kapitole Jak vypadá vesmír instruktivně interpretoval knihu Adolfa Hoffmeistera *Labyrint*, vydanou v roce 1962, jako první výstavu abstraktního umění formou knihy. Poslední kapitola spojuje motiv dětství (budoucnost) s kosmickou tematikou. Je vlastně závěrem velmi zajímavé práce.

Diplomant prokázal velkou znalost materiálu v obtížně vymezeném terénu, kde na sebe narážejí vysavače nebo rádia kosmických designů s reprodukcí knižních ilustrací, přechází suverénně od jednoho média ke druhému a vytváří bohatý, nejen umělecko-historický, ale i kulturně-historický obraz kosmické apologie, podmíněné ovšem ideologicky. Jediná připomínka: z hlediska struktury by práci slušel stručný závěr, i když i onu poslední kapitolu *Vesmír pro děti* lze chápat jako svého druhu závěr.

Vzhledem k vysoké úrovni doporučuji diplomovou práci Jana Wollnera k obhajobě.

V Praze 26.11 2011

Prof. Vojtěch Lahoda